

Andrzej Dobrzyński

Sekret bycia najmniejszym : "mała droga maryjna" według Marie de Fiesole

---

Salvatoris Mater 9/3/4, 297-314

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tajemnica wcielenia, w której to, co Boże sprzęgło się z tym, co ludzkie, poprzedziła tajemnicę odkupienia, odsłaniając cały realizm i moc ofiary Chrystusa. Najświętsza Panna była szczególnym świadkiem dokonanego zbawienia. W Niej Boże działanie łączyło się z ludzkim oddaniem, a uświęcająca obecność Jezusa z matczynym uczuciem do Syna. Słowa św. Pawła, *dla mnie bowiem żyć – to Chrystus* (Flp 1, 21) w Maryi znajdują głęboko realne odzwierciedlenie.

Ignorancja, jak również zbytne przeintelektualizowanie wiary sprawiają, że istotna prawda o Bogu, który „stał się człowiekiem i umarł dla naszego zbawienia” traci siłę wstrząsania sumień i zmieniania serc. Aby odzyskać całą jej egzystencjalną moc, trzeba spojrzeć na tajemnicę zbawienia oczami Maryi. Pokorna Służebnica Pańska była świadkiem unżenia Boga w tajemnicy wcielenia i Jego огоłocenia w tajemnicy Kalwarii dla wywyższenia człowieka do godności dziecka Bożego. Książka pt. *La toute petitesse* (Cała małeńkość) pomaga nam odkryć realizm wiary, ucząc całkowitego zdania się na Boga.

Pierwsza inspiracja do jej napisania zrodziła się około 1927 roku w umyśle i sercu nieznannej bliżej francuskiej karmelitanki z Lisieux. Skrywając się pod znamiennym pseudonimem „Marie de Fiesole” i będąc pod wpływem „małej drogi” św. Teresy od Dzieciątka Jezus, autorka w ciągu lipcowego tygodnia 1942 roku przelała na papier duchowe doświadczenie „życia w Maryi”. Autorka nie poprawiała i nie uzupełniała więcej swych zapisków, podobnie jak słynny dominikanin, Fra Angelico z Fiesole, nie miał w zwyczaju poprawiać swoich obrazów, uważając, że takie, jakie powstały, są wolą Bożą. Tekst jej przemyśleń czekał jednak dość długi czas w szufladzie wydawcy, zanim został opublikowany¹.

Ks. Andrzej Dobrzyński

Sekret bycia najmniejszym: „mała droga maryjna” według Marie de Fiesole

SALVATORIS MATER
9(2007) nr 3-4, 297-314

¹ Marie de Fiesole, *La toute petitesse*, Editions Résiac, Montsurs 1983 (dalej: TP). Pierwszy raz książka została opublikowana przez wydawcę Notre-Dame des Temps Nouveaux et Ed. Résiac w 1974 r. również w Montsurs. Tekst autorki został poprzedzony uwagą wstępną Jean’a Marie Onfroy, dyrektora kolekcji wydawniczej, i wstępem Pierre’a Caillon. Pozycja liczy 120 stron. J.M. Onfroy podaje dokładną datę powstania tekstu, tj. 16-24 VII 1942 r. Fakt powstania zapisków w środowisku życia św. Teresy od Dzieciątka Jezus wskazuje zasadniczą relację między przedstawianą duchowością a „małą drogą” świętej karmelitanki. J.M. Onfroy posługuje się przez analogię sformułowaniami „petite voie mariale” i „petite voie de Marie”, por. *Avant-propos*, w: TAMŻE. W naszym opracowaniu będziemy korzystać ze sformułowań:

Książka nie jest naukowym wykładem, lecz medytacją mariologiczną. Marie de Fiesole przedstawia maryjną duchowość w osiemnastu rozdziałach rozważań, z których każdy zakończony jest modlitwą skierowaną do Matki Bożej, choć również w jednym przypadku do Chrystusa i w dwóch do św. Teresy z Lisieux. Następujące po sobie rozdziały przedstawiają tematy: jak rozumieć «małą drogę maryjną»; jakie są owoce działania Maryi w duszy człowieka; jak Matka Pana uczy nas korzystania z łaski sakramentów i jak życie kontemplacyjne wzmacnia działanie apostołskie Kościoła. W trzech rozdziałach autorka poświęca więcej uwagi św. Teresie od Dzieciątka Jezus.

Nasze opracowanie w pierwszym rzędzie stanowi prezentację wartej zasygnalizowania formy duchowości maryjnej. Po drugie jest teologiczną systematyzacją głównych tez książki Marie de Fiesole². Wskazano również na aktualność rozważań Marie de Fiesole w ramach współczesnej duchowości i refleksji maryjnej.

1. „Mała droga maryjna”

Marie de Fiesole proponuje drogę duchowości, polegającą na „życiu w Maryi” na wzór poczętego dziecka, które przez dziewięć miesięcy wzrasta w całkowitej zależności od swej matki i wszystko otrzymuje od niej. Autorka adresuje swe rozważania do „dusz maryjnych”, do osób, które nie tylko kochają Matkę Bożą sercem, ale także potrafią dostrzec Jej wyjątkową rolę w dziele odkupienia i chcą z Nią kształtować każdy dzień. Znaleźć się pod sercem Maryi oznacza bowiem włączenie naszego życia w życie Tej, która najpełniej ze wszystkich ludzi była oddana Jezusowi. Kluczem do duchowości „życia w Maryi” są słowa Chrystusa: *Wystawiam Cię, Ojczy, Panie nieba i ziemi, że zakryłeś te rzeczy przed mądrymi i roztroprnymi, a objawiłeś je prostaczkom* (Mt 11, 25); oraz *jeśli się nie odmienicie i nie staniecie jak dzieci, nie wejdziecie do królestwa niebieskiego* (Mt 18, 3). Maryja doświadczyła, jak *wielkie rzeczy uczynił Jej Wszechmocny, który wejrzał na uniesienie Służebnicy swojej*

„mała droga maryjna” i „mała droga Maryi”. Ponieważ sformułowania te nie pochodzą od autorki, a spełniają w naszym opracowaniu „techniczną” funkcję ujmowania w syntetyczną całość przemyśleń Marie de Fiesole, pozostawiamy je w cudzysłowach.

² W naszym spojrzeniu krytycznym nie zapominamy o różnicy istniejącej pomiędzy językiem teologów i językiem pisarzy duchowych, którzy przede wszystkim wyrażają własne doświadczenie rzeczywistości transcendentnej i swą duchową postawę wobec niej, zob. Y. CONGAR, *Langage des spirituels et langage des théologiens*, w: TENZE, *Situation et tâches présentes de la théologie*, Paryż 1967, 135-158.

(Łk 1, 48-49). Pragnie nas uczyć, że droga unieżenia w oczach świata łączy się z drogą wywyższenia człowieka przez Boga. Nawiązując do rozmowy Jezusa z Nikodemem (J 3, 1-21), Marie de Fiesole wskazuje, że duchowe narodziny dla wielu mogą być związane z życiem pod sercem Maryi, która uczy nas świętości³. Należy podkreślić, że obok odniesień do konkretnych tekstów biblijnych, u podstaw rozważań znajdują się zwłaszcza dwa ewangeliczne obrazy Maryi: Najświętsza Panna w scenie zwiastowania i Matka stojąca pod krzyżem Jezusa.

Duchowość maryjna, jaką przedstawia karmelitańska autorka, związana jest z „małą drogą” św. Tereski z Lisieux, która przyczyniła się do przywrócenia dziecięcej ufności do Boga, dobrego Ojca. Maryja doświadczyła w szczególny sposób działania Bożego Ojcostwa. Odwiecznie zrodzony Syn stał się Ciałem w Jej ciele. „Mała droga” św. Teresy jest określana przez Marie de Fiesole jako „przygotowanie” do duchowości „życia w Maryi”. Autorka stwierdza także, że „mała droga maryjna” jest „zwięźnieniem” duchowości Świętej z Lisieux. Wyjaśnia tę zależność, wskazując, że Matka Boża była istotą „najmniejszą”, najbardziej unieżoną przed Bogiem ze wszystkich stworzeń. Przez taką postawę była również istotą najbardziej obdarowaną łaską i wywyższoną przez Boga. Unieżenie jest więc szczególną postawą otwartości Maryi na działanie Trójcy Świętej. Różnicę między jedną a drugą duchowością można także wyrazić poprzez „dzieciństwo aktywne”, właściwe św. Teresie od Dzieciątka Jezus, i „dzieciństwo pasywne”, o którym pisze Marie de Fiesole. Autorka podkreśla, że duchowość „małej drogi Maryi” przeznaczona jest zwłaszcza dla osób o naturalnej predyspozycji do życia ukrytego. Obranym bowiem kierunkiem jest coraz większe unieżenie i zdanie się na Boga poprzez ukrycie pod sercem Najświętszej Panny⁴. Metafora dziecka żyjącego w łonie matki służy autorce do podkreślenia postawy unieżenia, ukrycia się i „stania się maleńkim”, a przez to najbardziej podatnym na działanie Boże. Obraz ten ma więc charakter dydaktyczny. Jest narzędziem i pomocą, a nie celem samym w sobie.

³ Por. TP, 7-9 i 89-90. Całość rozważań jest poprzedzona dwoma cytatami biblijnymi: *Będzie tam droga czysta, którą nazwą Drogą Świętą. Nie przejdzie nią nieczysty, i głupi nie będą się tam wałęsać* (Łz 35, 8) oraz Mt 11, 25. (Cytaty biblijne za *Biblia Tysiąclecia*, Poznań 1988³).

⁴ Por. TP, 12, 83-93 (rozdz. XIII i XIV). Wydawca w przypisie 1 wyjaśnia, że „mała droga” św. Teresy z Lisieux zawiera etapy pasywności duchowej, ale nie są one przeżywane jako życie „w Maryi”. Jan Paweł II powiedział w Lisieux, dnia 2 czerwca 1980 r., że duchowość św. Teresy od Dzieciątka Jezus jest zarazem potwierdzeniem i odnowieniem najbardziej podstawowej i uniwersalnej prawdy: *Bóg jest naszym Ojcem, a my Jego dziećmi, Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, t. III/1, 1980, 1659.

Wejście na drogę duchowości „życia w Maryi” jest Bożą łaską. Wprowadza nas na nią Duch Święty. Jak osłonił Dziewicę z Nazaretu w tajemnicy zwiastowania, tak czyni płodnym Mistyczne Ciało Chrystusa, o które troszczy się również Jego Matka. Pocieszyciel upodabnia nas do Maryi, a Ona uczy nas rozpoznawać Chrystusa obecnego w Kościele. Między poczętym dzieckiem a matką zachodzi pewna „relacja” serc: bicie serca dziecka całkowicie zależne jest od bicia serca matki. Maryja jakby wkłada w serca swych dzieci „magnes”, przyciągający ich do Pana. Autorka przypomina, że humanizacji Boga w Maryi odpowiadała Jej chrystyfikacja i przebóstwienie. Kładąc znaczący akcent w opisywanej duchowości na życie sakramentalne, Marie de Fiesole pokazuje jej chrystocentryczny aspekt. Upodobnieniu do Maryi odpowiada ukształtowanie na wzór Chrystusa (*une âme mariforme une âme christifiée*)⁵. W wielu miejscach książki znajdujemy odwołanie do serca Maryi „przeszytego mieczem boleści”. Bliska więź z Matką Jezusa prowadzi do poznania Jej cierpienia na Kalwarii i Jej cierpienia jako naszej duchowej Matki, cierpienia związanego z sytuacją ludzi i współczesnego świata. Autorka z wyczuciem ludzkim i teologicznym zauważa jednak, że w życiu Maryi nie istniało tylko cierpienie, ale była również i macierzyńska radość⁶.

Odnajdujemy u autorki wrażliwość na te aspekty pobożności maryjnej, które Paweł VI nazwie później w adhortacji *Marialis cultus* zasadami: trynitarną i chrystologiczną. Należy także zwrócić uwagę na podkreślenie związku Ducha Świętego i Dziewicy Nazaretańskiej oraz ich wspólnego oddziaływania na Kościół⁷. Omawiana duchowość sytuuje się zasadniczo w nurcie mariologicznym wyrażanym w hasle: „przez Maryję do Jezusa”⁸. Trzeba również dodać, że przemyślenia Marie de Fiesole wpisują się w ramy dominującej wówczas wizji mariologicznej, w której wychodzono od jednej zasady ogólnej, tj. Bożego macierzyństwa, łącząc ją z innymi prawdami maryjnymi, jak macierzyństwo historyczne czy macierzyństwo powszechne⁹.

⁵ Por. TP, 11-18 i 19-20 (rozdz. I i II).

⁶ Por. TAMŻE, 22 i 45.

⁷ Por. MC 25-26. Marie de Fiesole podkreśla, że tajemniczą siłą, która przyciąga ludzi do Maryi jest Duch Święty. Dalej wyjaśnia, że Jej macierzyńskie działanie polega na poddaniu dusz doskonałemu i całkowitemu działaniu Ducha Świętego. Jest to przykład mariologii pneumatologicznej. Choć trzeba zaznaczyć, że Autorka mówiąc o wspólnym macierzyńskim działaniu Ducha Świętego i Maryi w Mistycznym Ciele Chrystusa, określa Najświętszą Pannę „dawczynią” życia nadprzyrodzonego w Duchu Świętym. Wydawca słusznie koryguje stwierdzenie w przypisie, wskazując, że Pan Jezus jest jedynym źródłem łaski zbawienia, ale pragnie, abyśmy wraz z Maryją uczestniczyli w tworzeniu Mistycznego Ciała. Por. TP, 13-14.

⁸ W rozważaniach znajdujemy zaznaczony również odwrotny kierunek „od Jezusa do Maryi”, por. TAMŻE, 40.

⁹ Por. S. DE FIORES, *Maria nella teologia contemporanea*, Roma 1991³, 32.

Omawiana duchowość maryjna rozwijana jest przez Marie de Fiesole w dwóch kierunkach: życia sakramentalnego i życia kontemplacyjno-apostolskiego. Zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku, autorka pokazuje, że im większe oddanie Maryi, tj. ukrycie się w Niej, tym większa otwartość ludzkiego serca i tym bardziej działa w nas łaska Boża. Naszą dalszą uwagę skierujemy więc na życie sakramentalne, a następnie zajmiemy się życiem kontemplacyjno-apostolskim, ukazując wzajemną relację pomiędzy duchowością maryjną, a wzrostem życia łaską Bożą.

2. W Mistycznym Ciele Chrystusa

Przez swoje „fiat” w tajemnicy wcielenia, Maryja umożliwiła złożenie przez Chrystusa ofiary odkupienia na krzyżu. Od poczęcia Jezusa nosiła w swym łonie Kapłana Nowego Przymierza i żywą Hostię. Przyniosła się w ten sposób do tego, że z tajemnicy odkupienia narodził się Kościół¹⁰. Podstawową kategorią eklezjologiczną jest więc Kościół ujęty jako żywy organizm – Mistyczne Ciało Chrystusa.

Źródłem życia Kościoła jest Boże życie, wypływające ze zbawczej ofiary Jezusa. Przez chrzest i bierzmowanie zostaliśmy włączeni w ofiarę zbawienia i w organizm Mistycznego Ciała Pana. Święta Dziewica uczy nas „zasmakowania” w krzyżu. Oznacza to przede wszystkim włączenie w kapłańską ofiarę Chrystusa. *Dusze maryjne – upodobnione do Maryi – są gruntownie naznaczone przez krzyż. Stając się kapłanami i żywymi hostiami w Jezusie, mają udział w Jego królewskim kapłaństwie*¹¹. Zaznaczony jest tu związek Głowy i Mistycznego Ciała. Szczególnym wyrazem tej organicznej jedności są, w ujęciu Marie de Fiesole, sakramenty Eucharystii, kapłaństwa i pokuty.

Chrystocentryzm duchowości „małej drogi maryjnej” konkretnie realizuje się poprzez życie eucharystyczne. Eucharystia jest sakramentem pokornego uniżenia i skrytej obecności Jezusa. Podobnie jak był On ukryty w łonie Dziewicy z Nazaretu przed narodzeniem w Betlejem, tak poprzez ten sakrament sam Chrystus uczy nas stawania się małym, aby dzieło odkupienia mogło obejmować coraz szersze kręgi i wnikać coraz głębiej w dusze ludzi. Duchowość „małej drogi Maryi”, według Marie de Fiesole, jest jedną z form przeżywania maryjnego wymiaru Eucharystii. Najświętsza Panna jest wzorem postawy wobec świętego Ciała Pana. Wiele można zaczerpnąć z Jej czystej wiary i miłości do Jezusa,

¹⁰ Por. TP, 32, 58 i 107.

¹¹ Por. TAMŻE, 57-58.

którego Ona jako Matka żywiła, a który sam stał się później dla Niej duchowym pokarmem. Komunia święta realizuje jedność i wzajemną wymianę miłości pomiędzy Bogiem i człowiekiem. Maryja zaszczerpia w nas „głód Eucharystii”, pokazuje, że należy przeżywać ją jako Ofiarę i uczy nas adorowania obecnego Chrystusa¹².

Maryja miała szczególny udział w jedynym kapłaństwie swego Syna. Autorka podkreśla, że nie tylko towarzyszy jako Matka kapłanom, sprawującym ofiarę dziękczynienia za łaskę odkupienia, lecz również wzbudza u swych dzieci świadomość nieustannie uobecnianej Najświętszej Ofiary na wszystkich ołtarzach świata. Osoby żyjące duchowością „małej drogi maryjnej” łączą ofiary swego życia z Ukrzyżowanym, przy którym trwa Maryja. W ten sposób mają udział w jedynym kapłaństwie Chrystusa. Podobnie jak w „małej drodze” św. Tereski z Lisieux, tak i u Marie de Fiesole, szczególnym owocem duchowości jest modlitwa za kapłanów, wypraszająca im łaskę świętości¹³.

Autorka wskazuje, że każda kropla krwi przelana przez Jezusa była drogą Świętej Dziewicy. Im bardziej Maryja daje nam poznać Jego rany, tym lepiej rozumiemy Jej płaczące serce. Przebaczenie grzechów jest obmyciem duszy zbawczą krwią Pana. Rozwijanie życia wewnętrznego pod bijącym sercem Matki Chrystusa prowadzi nie tylko do przeciwstawienia się grzechowi, ale przede wszystkim do wrażliwości na szeroko pojęte dobrodziejstwa odkupienia. Każdą słabość moralną można zanurzyć w niewyczerpanym naczyniu miłosierdzia, a korzystanie z sakramentu pojednania jest dla osób podążających „małą drogą Maryi” wzmocnieniem więzi z Bogiem i duchowej gorliwości¹⁴.

W pewnych miejscach można by jednak postawić znaki zapytania, czy autorka właściwie ustawia relację Matki Pana do Mistycznego Ciała Chrystusa? Nazywając Maryję „Pośredniczką wszelkich łask”, dodaje, że w konsekwencji jest Ona *kanalem dla sakramentów, przez który otrzymujemy życie Boże*. Przywołuje także określenie św. Bernardyna ze Sieny, który nazwał Maryję „szyją” w Mistycznym Ciele Chrystusa¹⁵.

¹² Por. TAMŻE, 25-29, 73-75 i 80-81 (rozdz. III, XI i XII). Eucharystia jest omówiona w trzech aspektach: 1) jako pokarm duchowy, 2) jako Komunia św. i 3) jako Ofiara. Podkreślony jest charakter przeżywania „w Maryi” tych trzech aspektów Eucharystii.

¹³ Por. TAMŻE, 77-81, 105, 112-113.

¹⁴ Por. TAMŻE, 63-70 (rozdz. X).

¹⁵ Por. TAMŻE, 67. *S'il est vrai que Marie est Mediatrice de toutes les grâces et, par voie de consequence, canal des sacraments par lesquels la vie divine nous est dispensée*. TAMŻE, 66 i 67). Marie de Fiesole mówi także, że sakrament pokuty nie może być przyjęty z całą swą skutecznością inaczej jak w Maryi (TAMŻE, 64). Maryja „realizuje” zjednoczenie duszy z Chrystusem Eucharystycznym (TAMŻE, 75); Maryja jest obecna w każdej celebracji Mszy świętej. Autorka dodaje, że *sa présence est nécessaire au déroulement du sacrifice* (TAMŻE, 79). Naszym zdaniem autorka

W innych miejscach Marie de Fiesole podkreśla jednak, że Maryja nie zastępuje ani Jezusa, ani też Ducha Świętego¹⁶. Całość rozważań sugerowałaby nazwanie Maryi „sercem Mistycznego Ciała”, jednak autorka tego nie czyni. Mówi o realnym macierzyńskim wpływie Najświętszej Panny na Kościół; co nie wyklucza, z jednej strony, uznania w Niej *stworzenia najbardziej zwróconego ku Chrystusowi*, a z drugiej, wskazania na Jej współdziałanie z Chrystusem i z Duchem Świętym w budowaniu Mistycznego Ciała. Wizja ta, naszym zdaniem, nie jest jednak równomiernie zaakcentowana w odpowiednich partiach książki. Pomimo tego, rozważania autorki harmonizują z doktryną zawartą w encyklice Piusa XII *Mistici Corporis Christi* (1943 r.), a jej poszukiwania i teologiczna „niepewność” odzwierciedlają stan ówczesnej mariologii¹⁷.

Autorka pokazuje, że dzięki „ukryciu się” w Maryi możemy głębiej doświadczyć realnej obecności Chrystusa w Kościele i zbawczych owoców Jego ofiary dostępnych w sakramentach. Metafora dziecka pod sercem matki, tworzących jeden organizm życia, pomaga odkryć nadprzyrodzoną rzeczywistość Kościoła, który zjednoczony ze Zbawicielem, tworzy z Nim jeden mistyczny organizm Bożego życia, „totus Christus”. Włączenie w życiodajny obieg łaski poprzez przynależenie do Mistycznego Ciała i poprzez korzystanie z sakramentów powoduje wzrost życia duchowego i apostołskiego.

3. W sercu człowieka i świata

Marie de Fiesole wskazuje na konkretne postawy, przez które można określić apostołski charakter duchowości „małej drogi maryjnej”. Obraz ukrycia się „in sinu matris” wskazuje na prymat życia modlitwy i kontemplacji. Autorka stwierdza, że modlitwa jest czymś witalnym; warunkiem „sine qua non”, bez którego nie można realizować tej

---

niekiedy ociera się o tzw. przesadę chrystotypiczną (por. S. DE FIORES, *Maria nella teologia...*, 36). Na przykład wtedy, kiedy mówi, że osoby o pobożności maryjnej „ex ipsa” nie mają kontaktu ze „źródłem życia”, lecz tylko ci, którzy żyją „w Maryi”; „życie Trójcy” jest dane duszom upodobnionym do Maryi (TP, 50 i 45).

¹⁶ Mówiąc o działaniu Maryi w Eucharystii, stwierdza: *L'âme communiant et Jésus se trouvent, par son action, fondus ensemble. Non pas que Jésus ait besoin de sa Mère pour opérer cette transfusion* (TAMZE, 75). Choć autorka mówi o Maryi, pomijając uświęcającą rolę Pocieszyciela (TAMZE, 49 i 54), to na innym miejscu zaznacza jednak mocno zasadniczą prawdę, że Najświętsza Panna nie zastępuje Ducha Świętego: *L'action maternelle de Marie consiste à mettre ces âmes sous la parfaite et totale dépendance du Saint Esprit* (TAMZE, 13).

¹⁷ Por. TP, 7 i 20; PIUS XII, *Mistici Corporis Christi*, 94; A. L. IGLESIAS, *Reina y Madre. Grandes temas marianos*, vol. I, Madrid 1988, 277-289 i 438-446; S. C. NAPIÓRKOWSKI, *Matka naszego Pana*, Tarnów 1992, 143-149.

duchowości maryjnej. Matka Jezusa była w nieprzerwanej, duchowej łączności z Synem, mimo zachodzących wydarzeń i rozstań. Modlitwy nie należy pojmować jako rozmowy-konsultacji, lecz jako rzeczywistość obejmującą całe życie i nieustannie trwającą. „Życie w Maryi” jest uczestnictwem w Jej poznaniu Boga i w Jej widzeniu świata. Jest to spojrzenie pełne harmonii, pozwalające dostrzec zbawczą jedność między Stwórcą i stworzeniem, która dopełni się w chwale nieba. Konkretnym owocem życia modlitwy, jakiej uczymy się pod sercem Maryi, nie jest ekstaza, lecz miłość do Boga i ludzi¹⁸.

W przypadku Maryi miłość do Boga i miłość do ludzi wiązały się ze sobą w tajemnicy wcielenia Syna Bożego. Maryja nie tylko kochała Boga w swoim Dziecku, lecz również kochała swojego Syna w Jego Mistycznym Ciele, tj. Kościele. Kochanie Boga poprzez miłość do człowieka i kochanie człowieka ze względu na miłość do Boga odzwierciedlają transcendentny charakter miłości, która staje się aktem wiary i potrafi się wznieść ponad ludzkie antypatie. Marie de Fiesole pisze o integralnym charakterze miłości w perspektywie Eucharystii, w której umiłowany jest Bóg w Synu i Syn Boży w stworzeniu. Matka Jezusa wprowadza nas w ten sakrament jednoczącej miłości. Będąc ukrytymi pod sercem Maryi poznajemy, że miłość wiąże się z ofiarą z siebie. Autorka oddaje to poprzez słowo „depersonalizacja”, pojmując ją jako stawanie się „dyspozycyjnym, wyrozumiałym i zycliwym”. Proces ten jest dziełem Ducha Świętego. Przebiega na wzór uniżenia się Chrystusa w Eucharystii. Sprawia on, że jesteśmy bardziej podobni do Maryi, a nade wszystko do Jezusa, dla którego miłość do człowieka odzwierciedlała miłość do Boga. Ofiara z siebie poprzez uniżenie jest zwycięstwem, gdy jest aktem miłości Boga i człowieka. Nie tylko tafla wielkiego jeziora, ale również i mała kałuża może być odbiciem cząstki nieba¹⁹. Marie de Fiesole pokazuje, że owocami tak ujętej miłości są milczenie, prostota i radość.

W życiu Maryi milczenie oznaczało całkowite oddanie Chrystusowi. W naszym życiu tworzy ono klimat, w jakim doświadczamy intymnej więzi z Bogiem. Czwarta stacja Drogi Krzyżowej ukazuje, że miłość nie potrzebuje zbyt wielu słów. Postawa milczącej Matki stojącej pod krzyżem na Kalwarii wyraża szczytowy punkt kontemplacji. Umierający Chrystus potrzebował „schronić się” w milczeniu Niepokalanej Poczętej Maryi, otwartej w pełni na łaskę odkupienia. Szczególnie więc

¹⁸ Por. TP, 49-51 (rozd. VII).

¹⁹ Por. TAMŻE, 31-37 (rozd. IV). Wydawca słusznie wyjaśnia, że używany przez autorkę termin „depersonalizacja” nie oznacza „wyzbycia się swojej osobowości”, gdyż łaska nie niszczy natury. Marie de Fiesole odwołuje się do biblijnych słów św. Jana Chrzyciela: *Potrzeba, by On wzrastał, a ja się umniejszał* (J 3, 30) oraz ewangelicznej prawdy o „obumieraniu dla siebie” (por. Mk 8, 35). TAMŻE, 14.

w milczeniu dokonuje się spotkanie człowieka ze Zbawicielem, tak jak cierpienie Chrystusa ze współcierpieniem Matki (*passion – compassion*). W postawie milczenia łatwiej zrozumieć, że nie tyle my niesiemy krzyż poprzez wieki historii, co Krzyż niesie nas. Milczenie jest zatem „krainą wielu źródeł” dla duchowości maryjnej²⁰.

Najświętsza Panna odzwierciedla prostotę Boga. Pragnie ją zaszcześcić w duszach swoich dzieci. Im głębiej jesteśmy ukształtowani na wzór Maryi, tym bardziej doświadczamy Jej prostoty. Marie de Fiesole zaznacza, że Matka Boża umie łączyć wiele rzeczy w jedną. Wie jak połączyć życie kontemplacyjne z życiem aktywnym, jak przemówić przez milczenie, jak znaleźć spoczynek w służebnym działaniu²¹.

Miarą radości Maryi jest Chrystus. Autorka zauważa, że nawet w ciemności Wielkiego Piątku Matka Pana widziała światelko, iż wypełnia się wola Ojca. Wyznacznikiem Jej macierzyńskiej radości w stosunku do nas jest stopień naszego utożsamienia z Jezusem. Maryja pragnie kształtować nas na podobieństwo swego Syna. Wniebowzięta posiadała sztukę czynienia ludzi świętymi, ponieważ poznała, jakimi Bóg pragnie nas mieć w chwale nieba. Radością Maryi jest nasz wzrost w „łasce u Boga i u ludzi” (Łk 2, 52). Nasza radość wyrasta natomiast z faktu powierzenia w Jej dłonie życia, by Ona je kształtowała²². „Mała droga Maryi” stanowi zatem szkołę świętości, w której chrześcijanin uczy się dawać autentyczne świadectwo wiary.

Apostolskich owoców, które wypływają z tej duchowości, nie należy więc szukać w konkretnych przedsięwzięciach duszpasterskich, lecz w integralnej postawie człowieka. Marie de Fiesole stwierdza, że apostolska postawa Matki Bożej określona była przede wszystkim przez Jej niepokalane i „ukrzyżowane” serce. Maryja pokazuje, że miłość zdolna do ofiary jest źródłem szeroko rozumianego apostołstwa Kościoła. Najświętsza Panna nie wchodziła w kompetencje św. Jana Chrzciciela, czy św. Piotra, lecz przez modlitwę, milczenie i współcierpienie wspierała dzieło Syna Bożego. Stąd więc troska o czyste sumienie i o osobistą świętość oraz miłość do Jezusa i do Kościoła, które wyrażają się na wiele sposobów, wyznaczają zręby dla apostolskiego wymiaru przedstawianej duchowości. Autorka podkreśla jednak zasadniczy charakter życia wewnętrznego, gdyż apostolska płodność Kościoła – jak uczy nas Maryja – potrzebuje zaplecza w życiu kontemplacyjnym²³.

²⁰ Por. TAMŻE, 39-43 (rozdz. V).

²¹ Por. TAMŻE, 53-55 (rozdz. VIII).

²² Por. TAMŻE, 45-48 (rozdz. VI).

²³ Por. TAMŻE, 95-101 (rozdz. XV). Jan Paweł II w homilii w Lisieux dnia 2 czerwca 1980 r. zaznaczył, że w duchowości św. Teresy od Dzieciątka Jezus istnieje relacja pomiędzy postawą dziecięctwa a misją zbawienia: *C'est justement cette «petitesse»*

W Maryi „pełnia łaski” przerodziła się w pełnię wdzięczności, która była uwielbieniem Boga. Jej życie było otoczone łaską Chrystusa od niepokalanego poczęcia do wniebowzięcia, poddane działaniu Ducha Świętego i skierowane do Ojca. Otwartość na Bożą łaskę (*être ouvert à la grâce*) łączyła się z postawą dziękczynienia Bogu (*l’action de grâce*). Autorka zdaje się więc sugerować, że przejście od korzystania z łaski Bożej do dziękczynienia za nią jest w duchowości maryjnej postawą na wskroś naturalną i spontaniczną. Nasze duchowe życie pod sercem Maryi wypełnia wdzięczność, bowiem wszystko jest darem i we wszystkim rozpoznawane jest Boże działanie. Jest to więc duchowość na wskroś eucharystyczna. Marie de Fiesole podkreśla, że osoby podążające „małą drogą Maryi” posiadają wyostrzony zmysł obecności Chrystusa w Eucharystii i w Kościele. Im większe w nich upodobnienie do Matki Pana, tym głębsza w nich wdzięczność i tym większa identyfikacja z Jej *Magnificat* za dzieło stworzenia i odkupienia²⁴.

Najświętsza Dziewica jest przedstawiona przez autorkę jako wzór do naśladowania. Sobór Watykański II, podejmując naukę św. Ambrożego, potwierdza, że Matka Pana jest *pierwowzorem Kościoła w porządku wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem*²⁵. Marie de Fiesole wskazuje, że miarą życia kontemplacyjnego i apostołskiego jest Eucharystia. Kluczowych postaw, tj. miłości i wdzięczności, uczymy się od Jezusa Eucharystycznego. Nie ma rozwoju życia duchowego bez życia sakramentalnego, tak jak nie ma rozwoju łaski Bożej w człowieku i w świecie bez modlitwy i bez apostołstwa. Duchowość maryjna, zawarta w metaforze „ukrycia się” w Maryi, odkrywa swój chrystocentryczny, antropologiczny i egzystencjalny wymiar²⁶.

Rozważania Marie de Fiesole potwierdzają, że w doktrynie katolickiej chrystologia, mariologia i nauka o Eucharystii są ściśle ze sobą

---

qu'elle aimait tant, la petitesse de l'enfant, qui lui a ouvert largement toute la 'grandeur' de la Mission divine du salut, qui est la mission incessante de l'Eglise. Insegnamenti di Giovanni Paolo II, t. III/1, 1980, 1661.

²⁴ Por. TR, 103-109 (rozd. XVI).

²⁵ Por. LG 63.

²⁶ W rozważaniach Marie de Fiesole można dostrzec ziarna późniejszych antropologicznych i społecznych implikacji mariologii. Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris Mater*, 37 (*Magnificat* i „opcja na rzecz ubogich i pokornych”). S. De Fiores mówi o relacji pomiędzy kenozą Matki Chrystusa a prawami człowieka. Maryja jest „dynamicznym wzorem” ukierunkowującym na aktualną problematykę ludzką. Bóg w Jezusie Chrystusie pochyla się nad „małymi” i ubogimi. Jego kenoza jest przeciwieństwem samouwielbienia i wywyższenia człowieka. Maryja w *Magnificat* profetycznie zapowiada zwrócenie się Boga ku ludziom pozbawionym znaczenia, by ich wywyższyć i odnowić ich godność. Maryja staje po stronie ubogich, jest także w Chrystusie „paradygmatem” Kościoła i jego opcji na rzecz ubogich. Por. S. DE FIORES, *Maria, Madre di Gesù. Sintesi storico-salvifica*, Bologna 1992, 338-341.

powiązane. Wzmocnienie jednego z elementów posiada pozytywne konsekwencje w pozostałych dwóch. Zaslugą autorki jest ukazanie, że w życiu duchowym te trzy elementy się wzajemnie przenikają. Pogłębieniu pobożności maryjnej towarzyszy ukierunkowanie życia duchowego na Chrystusa obecnego w Eucharystii²⁷.

4. Aktualność „małej drogi maryjnej”

Rodzą się istotne pytania o znaczenie rozważań Marie de Fiesole i o zastosowanie w praktyce jej propozycji „małej drogi maryjnej”: czy zachowują tylko wartość historyczną jako świadectwo rozwoju duchowości?; czy posiadają znaczenie dla współczesnych form pobożności i dla mariologii, podejmującej wciąż nowe wyzwania czasu?

W ramach duchowości „życia w Maryi” Duch Święty udziela różnych darów. Należy więc podkreślić, że nie chodzi o to, aby tę duchowość rozumieć jako ściśle określony program, lecz raczej jako postawione „drogowskazy” dla rozwoju wewnętrznego życia religijnego. Marie de Fiesole podkreśla, że jest wiele powołań maryjnych i wiele stopni uczestniczenia w tajemnicy Najświętszej Panny²⁸. Propozycje przedstawione w omawianej książce można więc wykorzystać dla pogłębienia zarówno ogólnie pojętej duchowości maryjnej, konkretnych form kultu Matki Zbawiciela, jak i widzieć ją ściśle w nurcie maryjności karmelitańskiej i w relacji do „małej drogi” św. Teresy z Lisieux.

Szerszym kontekstem, w jaki wpisuje się „mała droga maryjna”, jest kult niepokalanego serca Maryi. Rozwój tego nabożeństwa w pierwszej połowie XX w. wiązał się szczególnie z przesłaniem z Fatimy. Okres najbardziej intensywnego rozpowszechnienia tej formy pobożności przypadł na lata 1942-1952. Pius XII poświęcił Kościół i świat niepokalanemu sercu Maryi (31 X 1942 r.), a następnie wprowadzono dla całego Kościoła łacińskiego święto liturgiczne z formularzem własnym (4 V 1944 r.). Wydarzenia te wiązały się z kolejnymi aktami poświęcenia składanymi przez Kościół, narody i przez instytuty zakonne. W drugiej połowie XX w. nabożeństwo nie przybiera już tak intensywnych form,

²⁷ Trzeba wskazać także na związek między chrystologią, mariologią i nauką o Eucharystii (teologia wcielenia), z jednej strony, a teologią moralną, z drugiej strony. Znaczenie elementu mariologicznego i negatywne konsekwencje jego osłabienia dla teologii moralnej uwidaczniają się w porównaniu nauki katolickiej z nauką protestancką. Por. J. SAWARD, *Redeemer in the Womb. Jesus living in Mary*, San Francisco 1993, 166-167.

²⁸ Por. TP, 20-21.

ale wciąż jest ważnym elementem kultu maryjnego w Kościele²⁹. Pobożności do Niepokalanego Serca Maryi nie można zredukować do uczczenia „znaku serca”. Chodzi o objęcie całej osoby Matki Pana jako pełnej łaski i miłości oraz jako daru z siebie dla Boga i dla ludzi. Chodzi również o spójną postawę wewnętrzną człowieka wierzącego z zewnętrznymi, autentycznymi przejawami kultu maryjnego³⁰. Rozważania Marie de Fiesole, w których często odnajdujemy odwołanie do Serca Matki Bożej i do życia sakramentalnego oraz modlitewnego, mogą stanowić konkretną pomoc w pogłębieniu przeżywania nabożeństw fatimskich i pierwszych sobót miesiąca.

Rozważania Marie de Fiesole można porównać z przemyśleniami innych pisarzy maryjnych, takich jak św. Ludwik Grignion de Montfort czy św. Maksymilian Kolbe. Autorka wspomina św. Ludwika w kontekście odniesienia do zawieruchy wojennej, w czasie której pisze swą książkę. W całkowitym oddaniu się Matce Bożej widzi świt „ery maryjnej”, którą zapowiadał św. Ludwik Grignion de Montfort³¹. Polski męczennik Oświęcimia był współczesnym Marie de Fiesole. Szukał właściwej formy określenia całkowitego i bezgranicznego oddania się Maryi (sługa, niewolnik miłości i syn). Ukazywał apostołski wymiar aktu poświęcenia siebie Matce Pana³². Mogą nasuwać się pytania, wyznaczające zakres badań porównawczych: Czy obraz dziecka rozwijającego się pod sercem Maryi, jakim posługuje się karmelitańska autorka, lepiej wyraża całkowite oddanie i zależność od Matki Pana? Na czym polega wkład Marie de Fiesole w rozumienie roli życia ukrytego i kontemplacyjnego w „zdobywania świata dla Niepokalanej”?

Gabriel Jacquier (1906-1942) ze Zgromadzenia Misjonarzy św. Wincentego à Paulo żył w tym samym czasie, co siostra Marie de Fiesole. Posłużył się również tym samym obrazem dziecka poczętego w łonie

²⁹ Por. J.M. ALONSO, *Cuore Immaculato*, w: *Nuovo dizionario di mariologia*, red. S. DE FIORES, S. MEO, Milano 1986, 399-405. Rys historyczny aktu poświęcenia, zob. A.L. IGLESIAS, *Reina y Madre...*, 303-249 (*Precedentes históricos de la consagración al Corazón de María*). Jan Paweł II był papieżem maryjnego zawierzenia, zob. B. LEWANDOWSKI, *Zawierzyć Maryi. Antologia wypowiedzi i aktów zawierzeń maryjnych Jana Pawła II*, Rzym 1991; T. TINDAL-ROBERTSON, W. ŁASZEWSKI, *Fatima, Kościół i Trzecie Tysiąclecie*, Warszawa 1996.

³⁰ Por. J.M. ALONSO, *Cuore Immaculato...*, 407-408.

³¹ Por. TP, 8 i 117.

³² Św. Maksymilian powiedział: *Każda dusza przez Nią i w Niej stanie się Jezusową..., bo jak Ona zagłębi się w tajemnice miłości: Krzyża, Eucharystii... Miłość Boża zapali przez Nią świat i spali go i nastąpi «wniebowzięcie» dusz z miłości*. Por. J. DOMANSKI, *Zarys myśli maryjnej o Maksymilianie M. Kolbego*, w: *Studia o ojcu Maksymilianie Kolbe*, red. J.R. Bar Warszawa 1971, 177-180, 188-192 (tu: 194). Por. S. DE FIORES, *Consacrazione*, w: *Nuovo dizionario di mariologia...*, 365.

matki, aby przedstawić swoją propozycję duchowości maryjnej. „Oddanie się na życie w Maryi”, według francuskiego kapłana, rozpoczyna się z chwilą chrztu, ale jego nadprzyrodzona skuteczność zależy od stopnia zjednoczenia z Matką Bożą. G. Jacquier, podobnie jak karmelitanka, wskazywał na duchowe dobra, jakich dostępujemy, żyjąc pod sercem Maryi, które jest „sanktuarium Trójcy Świętej”³³. Gruntowne studium porównawcze powinno ustalić relację między rozważaniami Marie de Fiesole a propozycją „dzieciństwa maryjnego” G. Jacquiera³⁴. Samo zestawienie dwóch odmiennych perspektyw: z jednej strony klauzurowa siostra zakonna, z drugiej kaznodzieja i misjonarz; będzie próbą potwierdzenia, że w syntezie autentycznego nabożeństwa maryjnego wymiar kontemplacyjny i wymiar apostołski wzajemnie się przenikają.

Książka *La toute petitesse* sytuuje się przede wszystkim w kręgu maryjności karmelitańskiej, przez pryzmat której najtrafniej można ocenić jej wkład w refleksję o Najświętszej Pannie i miejsce na bogatej palecie duchowości maryjnej³⁵. Karmelici widzą w Maryi Matkę dającą życie. Zakon, określany jako „totus marianus”, kultuwyje życie kontemplacyjne, naśladując Maryję z Nazaretu w Jej trwaniu na modlitwie i przyjmowaniu słowa Bożego. Powszechnie znane nabożeństwo związane ze szkaplerzem podkreśla ciągłą i intymną więź z Najświętszą Panną,

³³ Zob. G. JACQUIER, *La vie marial. «Les Carnets Noirs»*, Paryż 1988⁵; TENŻE, *Extrits de la correspondance et Étude sur Saint Jean de la Croix (ad usum privatum cum licentia Superiorum)*, Paryż 1956. Wybór tekstów G. Jacquiera jest dostępny w języku polskim w opracowaniu E. STOLARCZYK, *Tajemnica życia w Maryi według zapisków o. Gabriela Jacquiera CM*, Kraków 2003², 110-172. Por. J. B. WANAT, *Tajemnica życia w Maryi*, „Karmel” 47(1993) 46-51; zob. TENŻE, *Krzyżowiec Maryi*, Kraków 1996.

³⁴ J.I. Adamska OCD wskazuje ślady duchowości „życia w Maryi” u Ojców Kościoła (Cyryl Aleksandryjski, Jan Damasceński i Bazylii Wielki). Nawiązując zaś do pojęcia „duchowego macierzyństwa” Najświętszej Panny, obecnego zarówno w patrystyce, jak i w średniowieczu, stwierdza, że u św. Ludwika Grignona de Monforta idea ta interpretowana jest jako „forma Boża”, kształtująca w nas obraz Chrystusa. Czyniąc takie historyczne zestawienie, autorka dochodzi do wniosku, że filozoficzny termin „forma” pokrywa się z biblijnym obrazem „łona”. Metafora „łona Maryi”, zastosowana do duchowego macierzyństwa Matki Bożej, pokazuje, że *w Jej łonie Bóg nas kształtuje we właściwy Mu sposób niewiarygodnie paradoksalny, gdyż im bardziej w Chrystusie wzrastamy, tym głębiej wchodzimy w Jej macierzyństwo i jednocześnie synostwo Boże*. Por. J.I. ADAMSKA, *Ikona Trójcy Świętej. Rozważania mariologiczne*, Poznań 2002, 237-242. E. Stolarczyk przedstawia krótkie omówienie literatury, w której jest mowa na temat duchowości „życia w Maryi”, por. *Tajemnica życia w Maryi...*, 173-178. Na szczególną uwagę zasługuje idea duchowej „inwolucji” J. Guittona, por. *Maryja*, Warszawa 1956, 226-228.

³⁵ Por. S. DE FIORES, *Maria, Madre de Gesù...*, 291. Wśród karmelitów flamandzkich w XVII w. spotykamy tematykę „życia w Maryi”. Michał od św. Augustyna jest autorem krótkiego traktatu *De vita mariaeformis et mariana in Maria propter Mariam* (1669 r.). Tłumaczenie polskie: *Życie w Maryi i dla Maryi*, Kraków 1997.

opiekę na drodze do nieba i wspólnotę modlitwy z Nią³⁶. Przemyslenia Marie de Fiesole, która mówi językiem obrazowym o tej zasadniczej „przemianie w Maryję”, mogą być pomocą w szerzeniu nabożeństwa szkaplerza świętego.

Maryjna pobożność św. Tereski z Lisieux jest osadzona na mocnych fundamentach biblijnych oraz charakteryzuje się bliskością, czułością i prostotą, które wyrażają przekonanie, że Najświętsza Dziewica jest „więcej Matką niż Królową”. Nić głębokiej zażyłości św. Teresy z Maryją utrzymuje się od okresu dzieciństwa do postawy u kresu jej życia. Niewątpliwie jedną z dróg dziecięctwa duchowego jest, według niej, dziecięctwo maryjne. Biorąc pod uwagę choćby tylko wiersz: *Dlaczego Kocham Cię, Maryjo?*, odnajdziemy w nim odniesienia do postawy unizenia Maryi. „Mała droga” św. Teresy od Dzieciątka Jezus jest więc przeniknięta nabożeństwem do Matki Bożej³⁷. Wnikliwe studium porównawcze może określić wpływ św. Teresy na maryjną duchowość Marie de Fiesole oraz usytuować „małą drogę maryjną” w duchowości dziecięctwa Bożego. Rozważania Marie de Fiesole są cenne już przez sam fakt, że zrodziły się w tym samym środowisku zakonnym, w którym żyła św. Tereska, a więc tworzą historię związaną z jej duchowością.

Rozważania o wierze ks. Tadeusza Dajczera, twórcy Ruchu Rodzin Nazaretańskich, nawiązują do duchowości św. Teresy z Lisieux. W wielu miejscach tej książki znajdujemy odwołanie do Najświętszej Panny³⁸.

³⁶ V. MACCA, *Carmelo*, w: *Nuovo dizionario di mariologia...*, 281-282 i 284; T. GOFFI, *Spiritualità*, w: TAMŻE, 1233 (la vita mariaforme); JAN PAWEŁ II, *Il ricco patrimonio mariano del Carmelo è divenuto nel tempo un tesoro pero tutta la Chiesa*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXIV/1, 598-602 (Przesłanie z okazji 750-lecia Szkaplerza); J.B. WANAT, E. STOLARCZYK, *Szkaplerz znakiem oddania się Maryi*, Czerna 1994, 28-31 i 33-45.

³⁷ Por. ŚW. TERESA OD DZIECIĄTKA JEZUS, *Dzieje duszy*, Kraków 1984, 128-129, 318-319, 314, 317, 345 i 384-389 (*Dlaczego Kocham Cię, Maryjo!*); Warto zwrócić uwagę na wiersz: *La Reine du Ciel à son enfant bien-aimé*, w: TAŻ, *Qui a Jésus a Tout. Prières et poésies*, Paryż 1991, 63-65. Por. SZ. T. PRAŚKIEWICZ, *Św. Teresa od Dzieciątka Jezus, Patronka Misji Doktorem Kościoła. Wybrane aspekty duchowości oraz jej rola w Kościele*, Rzym 1997, 109-124 (rozdz. *Biblijne podstawy maryjnego nabożeństwa św. Teresy z Lisieux*). Maryjny wymiar duchowości był przedmiotem studium: zob. V. M. BLAT, *La espiritualidad mariana de Teresa de Lisieux*, „Ephemerides Mariologicae” 33(1983) 5-95. Bibliografia dotycząca problematyki: por. C. R. ARMSTRONG, *Under the veil of the Virgin: Saint Thérèse and the Blessed Virgin Mary*, Dayton 2000, 256-263 (seria wydawnicza: Marian Library Studies. New Series nr 26).

³⁸ Z *Rozważań o wierze* ks. Dajczera warto podkreślić następujące punkty wspólne z rozważaniami Marie de Fiesole: Wiara otwiera swe bogactwo przed tymi, którzy są jak dzieci. *Dziecko wie, że jest takim małym «nic» i że jest nieustannie obdarowane czymś wielkim*. Ponieważ Bóg oddaje się nam w miarę, jak my oddajemy się Jemu, to Maryja realizuje radykalizm tego oddania się człowieka Bogu. Jej życie było ukryte w Bogu poprzez cierpienie, modlitwę, kontemplację, posłuszeństwo i pokorę. Jest więc w dziele apostołskim Kościoła „patronką środków ubogich”. Ale chociaż

Można więc już na tym przykładzie wnioskować, że zastosowanie „małej drogi” św. Teresy od Dzieciątka Jezus do konkretnych form życia chrześcijańskiego, przyjmuje również maryjny wymiar. Aktualność duchowości Świątej z Lisieux w naszych czasach stwarza odpowiedni klimat do okrycia inspirującej roli rozważań Marie de Fiesole.

Przykładem dostrzeżenia tych inspiracji może być Rodzina Myriam-Beth'léhem, wspólnota założona przez kanadyjską siostrę zakonną, Jeanne Bizier. W książce pt. *La sainteté pour tous* przedstawia ona duchowość „doświadczenia Opatrzności Bożej”. Hasło Rodziny Myriam-Beth'léhem: *Tak Ojciec, przez Maryję, od Eucharystii do Trójcy Świątej*, syntetycznie wyraża najważniejsze wymiary życia wspólnoty. Jej członkowie pragną realizować przyrzeczenia chrzcielne w postawie dziecięcej ufności i ze szczególnym uwzględnieniem nauczania Soboru Watykańskiego II. Założycielka kilkakrotnie nawiązuje do książki *La toute petite*. Wpływ rozważań Marie de Fiesole na duchowość wspólnoty obejmuje przede wszystkim wymiar maryjny życia Rodziny Myriam-Beth'léhem: poprzez przyjęcie „daru bycia najmniejszym”, Maryja uczy dyspozycyjności wobec działania Ducha Świątego; w Niej kształtuje się nasze „dziecięce serce”, którym przyjmujemy wolę Ojca; nasza postawa pełnego zaufania jest kluczem otwierającym Jego serce. Wpływ duchowości „małej drogi maryjnej” sięga jednak głębiej niż wskazują na to same odwołania w tekście książki siostry Jeanne Bizier³⁹.

Wydobycie głębokich inspiracji, jakie można znaleźć w *La toute petite*, dla pobożności maryjnej i dla wspólnot odnowy życia chrześcijańskiego, zależy w znacznej mierze od stopnia rozpowszechnienia książki. Obecnie rozważania są znane tylko czytelnikom języka francuskiego, gdyż nie istnieją tłumaczenia na inne języki. Wraz z dotarciem książki do szerszego odbiorcy, będzie można śledzić dalszy rozwój duchowości „małej drogi maryjnej” i jeszcze precyzyjniej określić trafność przemyśleń oraz intuicji Marie de Fiesole.

---

modlitwę w ukryciu, zaliczamy do „środków ubogich”, to jednak ma ona potężną moc, którą wzmacnia jeszcze uczestnictwo w cierpieniach Chrystusa. Mając udział w duchowym macierzyństwie Maryi, człowiek wierzący jest wezwany do naśladowania Jej w trosce o zbawienie ludzi. Dlatego macierzyństwo duchowe Maryi pomaga nam głębiej przeżywać prawdę o macierzyństwie Kościoła i uczestniczyć w tajemnicy Eucharystii. Por. T. DAJCZER, *Rozważania o wierze*, Częstochowa 2006²⁵, 68, 108-109, 132, 136, 162-165 i 175.

³⁹ Por. J. BIZIER, *La sainteté pour tous. Une Expérience de Providence*, Québec 2005, 88, 155, 227 i 323. Wspólnota Rodziny Myriam-Beth'léhem obecnie jest publicznym stowarzyszeniem wiernych. Trwają starania o zatwierdzenie Rodziny Myriam-Beth'léhem jako formy życia konsekrowanego. Jednym ze znaczących podobieństw, istniejących pomiędzy duchowością Rodziny Myriam-Beth'léhem i duchowością Marie de Fiesole, jest postawienie akcentu na Eucharystię i postawę „ofiary serca”.

5. Podsumowanie

Marie de Fiesole posłużyła się obrazem życia „ukrytego”, rozumianego nie jako ucieczka od świata, lecz jako „stanie się małym” pod sercem Matki Chrystusa, aby przypomnieć o prymacie działania Bożego przed wysiłkami ludzkimi i o prymacie życia łaską Bożą przed życiem aktywnym. Czy w imperatywie szukania nowych dróg i tworzenia nowych rzeczy, jaki dominuje we współczesnym świecie, nie skrywa się również niebezpieczeństwo, które utrudnia dzisiejszemu człowiekowi przeżywanie relacji zależności od drugiej osoby, uznanie bycia obdarowanym i życie z wdzięcznością w sercu? Zmysł wiary ludu Bożego, przez który działa Duch Święty, prowadzi wielu dzisiejszych chrześcijan do odkrycia znaczenia postawy dziecka, by z całą ufnością otworzyć się na działanie Boga: *Jeśli się nie odmienicie i nie staniecie jak dzieci, nie wejście do królestwa niebieskiego* (Mt 18, 3).

„Życie w Maryi”, jak sugeruje obraz poczętego dziecka w łonie matki, jest zależne od Matki Bożej, a to oznacza, że jest całkowicie poddane Bogu. Dzięki działaniu Ducha Świętego zostaje zogniskowane na Chrystusie: na życiu sakramentalnym w Kościele i na życiu kontemplacyjno-apostolskim. Upodobnienie więc do Maryi przeradza się w upodobnienie do Jezusa. Skutkiem duchowego „ukrycia się” w Maryi jest głębokie doświadczenie realnej obecności Chrystusa i Jego Ofiary w Eucharystii, która jest źródłem miłości i wdzięczności. W ten sposób poznajemy, że „mała droga maryjna” pozwala lepiej dostrzec Chrystusa i żyć Jego życiem.

Tak jak przez uniżenie Służebnicy Pańskiej dokonało się wcielenie Syna Bożego, tak przez nasze uniżenie na wzór Maryi, rozszerza się dzieło zbawienia ludzi i świata. Książka *La toute petitesse* jest – w pewnym sensie – maryjną interpretacją słów Chrystusa: *Wysławiam Cię, Ojcze, Panie nieba i ziemi, że zakryłeś te rzeczy przed mądrymi i roztropnymi, a objawiłeś je prostaczkom* (Mt 11, 25). Dziewica z Nazaretu przyjmując postawę uniżenia, była najlepiej usposobiona do przyjęcia odwiecznego Słowa. Sekret „bycia najmniejszym” polega więc na podążaniu maryjną drogą, a jednocześnie jest on realizacją powołania chrześcijańskiego, by we wszystkim dawać pierwszeństwo Bogu. *Bóg wybrał właśnie to, co głupie w oczach świata, aby zawstydzić mędrców, wybrał to, co niemocne..., co nie jest szlachetnie urodzone według świata i wzgardzone, i to, co nie jest, wyróżnił Bóg, by to, co jest, unicestwić, tak by się żadne stworzenie nie chlępiło wobec Boga* (1Kor 1, 26-29).

Marie de Fiesole była przekonana, że to, co widoczne i głośne, wcale nie jest najważniejsze. Odgłosy dramatów wojennych, jakie dochodziły

do niej, gdy pisała swe rozważania, upewniały ją tylko, że przejawy ludzkiej pychy należy równoważyć postawą pokornego unizienia wobec Pana Boga. „Ubodzy w duchu, cisi, pokorni...” nie są mocarzami w oczach tego świata, ale są nimi w oczach Boga. Czy nie oni dźwigają na swych barkach nadzieję, ilekroć klękają w unizieniu przed Bogiem, błagając o miłosierdzie? Przez ofiarę swego życia mają udział w kapłaństwie Chrystusa. Odczuwają i rozumieją macierzyńską troskę Maryi o zbawienie świata. Choć są częstką stworzenia, które *jęczy i wzdycha w bólach rodzenia*, to przecież też *posiadają pierwsze dary Ducha*, oczekując *przybrania za synów – odkupienia ciała* (Rz 8, 18-23). Przyobleczeni w „nowego człowieka” oczekują na ostateczne narodzenie w wieczności. Obraz „życia w Maryi” pozwala więc ukazać tajemnicę człowieka w jej aspekcie egzystencjalnym i eschatologicznym.

Duchowość zaproponowaną przez Marie de Fiesole należy również widzieć w świetle mariologii Soboru Watykańskiego II, w której Matka Chrystusa jest wzorem macierzyństwa Kościoła i poprzedza Lud Boży w pielgrzymce wiary. Całkowita przynależności do Maryi prowadzi do trwania w Kościele, który rodzi nas do wiecznego życia. Eucharystia jest „sercem” Kościoła, źródłem i szczytem jego życia. Głęboką intuicją tych rozważań jest to, że autorka „pod sercem” Matki Bożej uczy nas odnajdywać Eucharystię. Jej serce biło dla Niego w tajemnicy wcielenia i bije dla Niego w tajemnicy Kościoła.

Metafora życia „in sinu matris” jako życia duchowego „w Maryi” nie jest uniwersalna, gdyż stanowi tylko metodę przedłożenia określonych treści maryjnej teologii duchowości. *Odkrycie „sekretu bycia najmniejszym” pozwala nam jednak ufnie wejść na drogę zdobywania ewangelicznej wielkości u boku Maryi - Pokornej Służebnicy Pana.*

Ks. dr Andrzej Dobrzyński
Katedra Misjologii PAT (Kraków)

Via Cassia 1200
I-00189 Roma
Italia

e-mail: adobrzynski@poczta.onet.pl

«Secret of Littleness» - the Marian Little Way according to Marie de Fiesole

(Summary)

The study: «Secret of Littleness» - the Marian Little Way according to Marie de Fiesole, is a presentation as well as a theological systematization of the French book: *La toute petitesse*. This book was written in 1942 by a Carmelite religious in the convent of Lisieux known only by the pseudonym “Marie de Fiesole”. The author, under the influence of the writings of Saint Therese, the Little Flower, presents a Marian spirituality inspired by the image of the child that lives within the bosom of its mother.

This imagery portrays a profound and close relationship with the Mother of Christ, which helps a believer to emulate the Virgin Mary. This complete giving of ourselves to the Mother of God leads us to live a totally Christ-centered life. The spiritual path of littleness in order to hide oneself within the Most Holy Virgin Mary is specifically centered in the Eucharist. Within Mary’s heart we always find Jesus. The apostolic dimension of this spirituality lies in the contemplative life and in love of God and of our neighbor. It finds its expression through an attitude of thanksgiving, joy and simplicity.

The study emphasizes the actuality of the «Marian Little Way». The book *La toute petitesse* is of important historic value for the Marian spirituality of the Carmelites, and especially for the spirituality of Saint Therese of the Child Jesus. It should be pointed out that the meditations of Marie de Fiesole meld the Marian, the ecclesial, and the existential dimensions within the embrace of a preponderant Christology.